

آینده اکسپو: تغییر یا انحلال؟

مهر داد سلطانی، پژوهشگر دکتری معماری،
عضو هیئت علمی گروه معماری دانشگاه زنجان
m_soltani@znu.ac.ir

صنعتی، نگرش کشورهای توسعه یافته بر اهداف اکسپو، تغییر یافته و عمدتاً به مسایل مرتبط با زندگی شهری و توسعه انسانی پرداخته است. شاید توجه به نقش محوری این کشورها در جهت دادن به این رویداد جهانی باشد که شعار اصلی این نمایشگاه در سال ۲۰۱۰، «شهر برتر، زندگی برتر» تعیین شد. شعاری که به نظر می‌رسد در پس خود به دنبال حفظ نقش سیاست‌گزاران دولتی در اداره جهان آینده است. همچنین نحوه ارائه محصولات یادشده در این غرفه‌ها نیز کاملاً تغییر کرده و رسانه‌های چندوجهی (multi media) با تأثیر آشکار از تحولات اخیر در حوزه فناوری ارتباطات، نقش عمده‌ای در این زمینه به عهده دارد.

۲- کشورهای در حال توسعه

در سوی دیگر میدان، غرفه کشورهای در حال توسعه همچون ایران، محل ارائه دستاوردهای این کشورها

توجه به مقدمه فوق برای درک شرایط نمایشگاه جهانی ۲۰۱۰ شانگهای، ضروری به نظر می‌رسد. شرایط حاکم بر غرفه‌ها و کشورهای شرکت کننده اکسپوی شانگهای در سه گروه، قابل بررسی است:

۱- کشورهای توسعه یافته

در غرفه کشورهایی چون فرانسه و آلمان، نباید به دنبال مدل‌های جدید ماشین‌آلات صنعتی، خودرو و دیگر محصولات صنعتی گشت. شاید دو دهه پیش‌تر، با توجه به رسالت دولت‌ها و هدف اولیه اکسپو، ارائه این محصولات، جزء لاینفک نمایشگاه‌های اکسپو بوده است؛ لیکن توسعه ارتباطات جهانی، تبادل اطلاعات و سرعت بیش از پیش تحولات در عرصه تکنولوژی، صنایع را از گردهمایی‌های پنج‌ساله و ده‌ساله بی‌نیاز کرده است. چراکه نمایشگاه‌های کاملاً تخصصی صنایع مختلف، به‌صورت پیاپی در شهرهای مختلف جهان برگزار می‌شود. بنابراین در خلأ محصولات

عزت پیدایش و برگزاری نمایشگاه‌های جهانی اکسپو را باید در دوران اوج انقلاب صنعتی در غرب و تحولات مرتبط با آن جست. از آن روزگار تا چند دهه پیش، کشورها و دولت‌ها اصلی‌ترین متولی توسعه علم و صنعت به شمار می‌رفتند. لذا پیشرفت روزافزون شاخه‌های مختلف تکنولوژی، می‌طلبید تا آخرین دستاوردهای صنعتی کشورها در نمایشگاهی ارائه و از این رهگذر، پیشرفت‌های صنعتی برای متحیر ساختن رقبای جهانی و به‌رخ کشیدن توان کشورهای شرکت کننده به نمایش گذاشته شود. اما به نظر می‌رسد امروزه چنین رقابتی از دست دولت‌ها خارج شده و در میان شرکت‌های بزرگ چندملیتی در جریان است. از سوی دیگر باید توجه داشت که رقابت در حوزه معماری و صنعت ساختمان نیز همواره به عنوان بخش جذابی از هموارد اکسپو، مورد توجه صاحب‌نظران و بازدیدکنندگان بوده است.

تصویر ۱: غرفه ایران، اکسپوی ۲۰۱۰ شانگهای چین، عکس: سیدمحمدباقر منصور، ۱۳۸۹.

تصویر ۲: غرفه چک، اکسپوی ۲۰۱۰ شانگهای چین، عکس: سیدمحمدباقر منصور، ۱۳۸۹.

تصویر ۱

تصویر ۲

تصویر ۴

تصویر ۳

اکسپو به شرکت‌های بزرگ چندملیتی و یا گسترش آن در جهت تبدیل شدن به بزرگ‌ترین نمایشگاه معماری و فن ساختمان می‌تواند از گزینه‌های آینده اکسپو برای خروج از وضعیت کنونی باشد. همچنین کم‌انگیزگی کشورهای شرکت‌کننده؛ به‌خصوص کشورهای صنعتی، با توجه به طیف خاص بازدیدکنندگان چینی و طراحی معماری کم‌فروغ غرفه‌ها در مقایسه با برخی آثار ماندگار اکسپوهای گذشته را نیز می‌توان از دلایل چشمگیر نبودن اکسپوی ۲۰۱۰ شانگهای برشمرد ■

پی‌نوشت

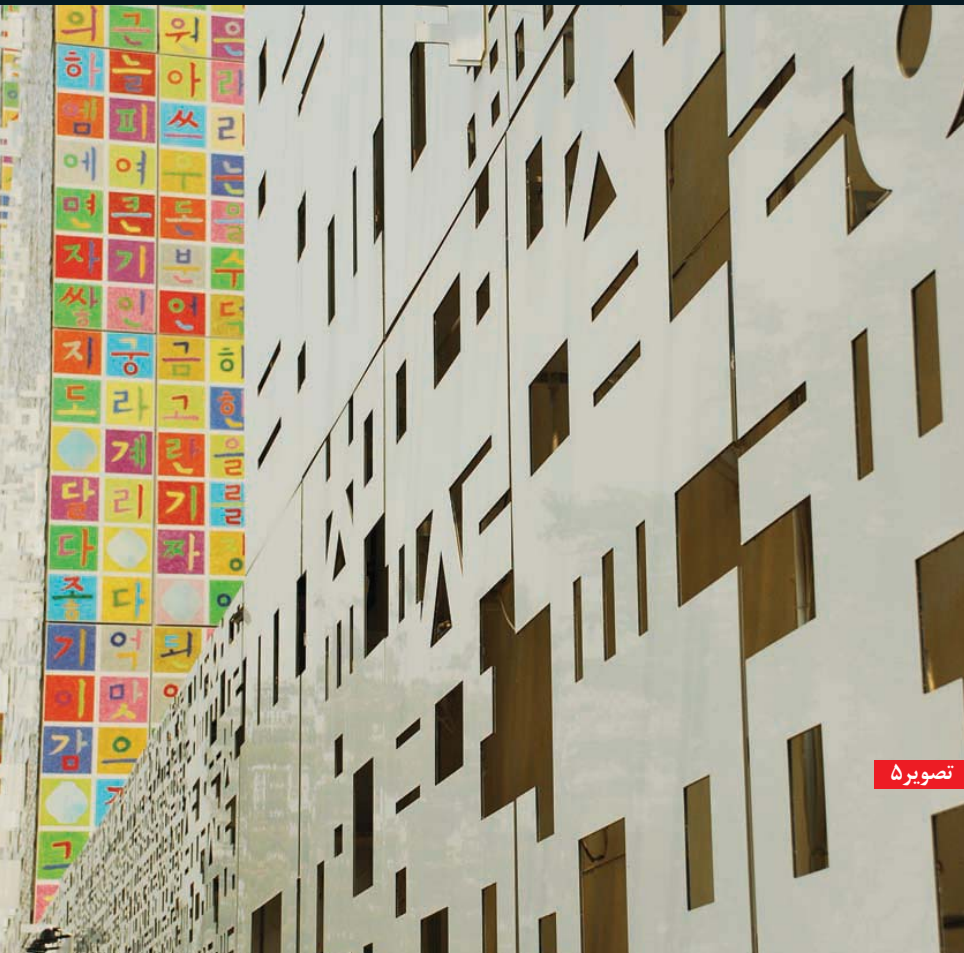
۱- این نوشته برگرفته از سفر پژوهشی گروه محققین پژوهشکده نظر به چین در تابستان ۱۳۸۹ است.

در اکسپو شرکت کرده که غرفه‌هایی به‌صورت موضوعی و مرتبط با شعار اصلی نمایشگاه، به آنها اختصاص دارد. محدودیت موضوعی این غرفه‌ها، پرداختن به مسایل شهری و موضوعات انسانی مرتبط با شرکت‌ها در تحولات آینده جهان است. شاید این بخش از نمایشگاه، از دید بازدیدکنندگان متخصص، باکیفیت‌ترین بخش نمایشگاه ۲۰۱۰ شانگهای باشد.

در پایان باید متذکر شد که آرای عمومی گروه بازدیدکنندگان، فضای نمایشگاه را پایین‌تر از حد انتظار، توصیف می‌کند. شاید بتوان دلیل این امر را در منسوخ شدن ایده اولیه اکسپو و سردرگمی در تعیین رویکرد اصلی نمایشگاه در شرایط حاضر و آینده پیش رو دانست. چرخش سیاست‌های اهداف اکسپو و تمرکز آنها بر مسایل توسعه انسانی به عنوان راهبرد اصلی دولت‌های بزرگ برای بقا در محوریت طرح اکسپو، واگذاری مدیریت

در برخی شاخه‌های استراتژیک صنعت و علوم و در کنار آن توسعه سیاسی و معرفی جاذبه‌های فرهنگی و گردشگری است. این رویکرد در دهه‌های گذشته نیز در غرفه کشورهای در حال توسعه وجود داشته و تنها وجه تمایز آن، نحوه ارائه این محصولات و یا کیفیت فضایی و معماری غرفه است. در این میان، برخی کشورهای کوچک و ثروتمند در جذب طراحان خارجی و بهره‌گیری از محصولات معماری و غرفه‌آرایی روز، موفق‌تر بوده‌اند. با این حال، در میان کشورهای در حال توسعه، چندان تمایلی به پرداختن به شعار اصلی نمایشگاه، وجود ندارد. در غرفه ایران نیز تنها موضوع مطرح‌شده در این زمینه، وجود نوشته‌ای با عنوان «شهر ایرانی، شهر عدالت و مهرورزی» در گوشه‌ای از غرفه است که بی‌ارتباط با شعارهای سیاسی روز کشور نیست.

۳- در کنار غرفه‌های مربوط به کشورهای مختلف، برخی از شرکت‌های بزرگ چندملیتی، به‌طور اختصاصی

تصویر ۵

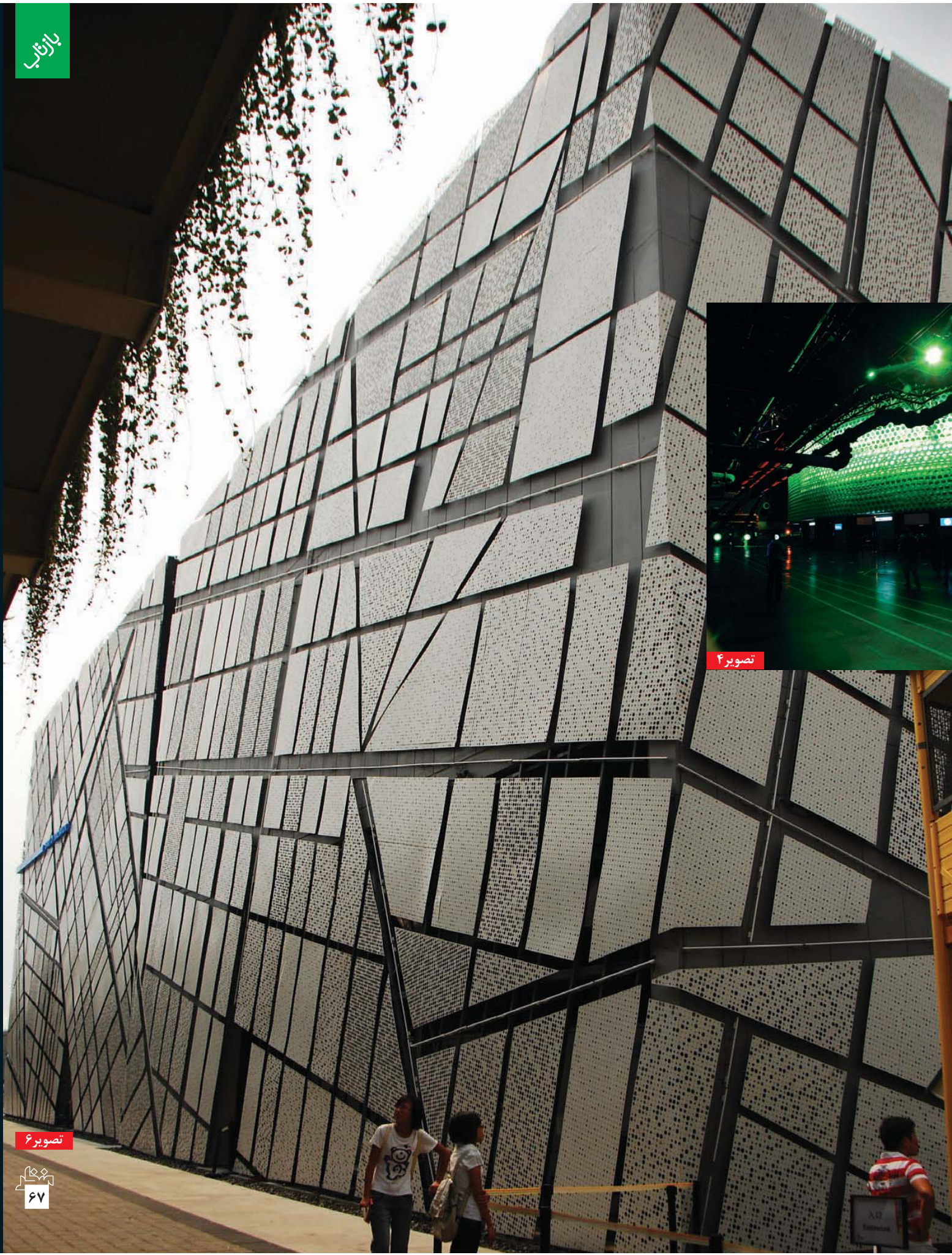
تصویر ۳: غرفه مراکش
عکس: فاطمه مردانی،
۱۳۸۹.

تصویر ۴: غرفه کره جنوبی،
اکسپوی ۲۰۱۰ شانگهای
چین. عکس: سپهر زند
(راست)، ۱۳۸۹.

تصویر ۴: غرفه کره جنوبی،
اکسپوی ۲۰۱۰ شانگهای
چین. عکس: سید محمدباقر
منصوری (چپ)، ۱۳۸۹.

تصویر ۵: غرفه کره جنوبی،
اکسپوی ۲۰۱۰ شانگهای
چین. عکس: سید محمدباقر
منصوری، ۱۳۸۹.

تصویر ۶: غرفه سوئد،
اکسپوی ۲۰۱۰ شانگهای
چین. عکس: سپهر زند،
۱۳۸۹.

تصویر ۴

تصویر ۶